

МЕРЕЖКОВСЬКА-ГІППІУС Зінаїда Миколаївна

(Мережковская-Гиппиус Зинаида Николаевна; псевд.: Антон Крайний, Лев Пушин, Товариш Герман та ін.; (08(20). 11. 1869, м. Бельов, нині Тульс. обл., РФ — 09. 09. 1945, Париж) — російська поетеса, критик, прозаїк, публіцист, драматург. Дружина [Д. Мережковського](#). Із зросійщеної нім. родини, предки батька переселилися до Рос. імперії у 19 ст. Дитинство провела у м. Ніжин (нині Черніг. обл.), тоді ж в 11-річ. віці почала писати вірші. Тут отримала домашню освіту у викл. місц. ліцею. 1882 переїхала в Москву, 1889, після заміжжя, — у С.-Петербург. М.-Г. — одна з поміт. представниць Срібного віку. Дебютувала віршами у «Северном вестнике» (1888, № 12), довкола якого групувалися с.-петербур. символисти «старшого» покоління. У її віршах проповідь плот. любові поєднується з мотивами упокорювання, страхом смерті й тлінності. Гол. цінністю для неї залишається по-ніцшеанськи власна особистість — «Песня» («Мне нужно то, чего нет на свете...») і «Посвящение» («Люблю я себя, как Бога»), які отримали скандал. славу. Зб. «Последние стихи. 1914-1918» (Петроград, 1918) підсумувала активну поет. творчість М.-Г., хоча за кордоном вийшли ще дві її кн. поезії — «Стихи. Дневник 1911-1921» (Берлін, 1922) і «Сияния» (Париж, 1939). У творах 1920-х рр. переважали есхатол. настрої («Россия погибла безвозвратно, наступает царство Антихриста, на развалинах рухнувшей культуры бушует озверение»). 1899-1901 зблизилася з гуртком С. Дягілева, органом якого був ж. «Мир искусства», де опублікувала під псевд. перші літ.-крит. статті. Як критик виступала також у ж. «Новый путь» (1903-04 — співред.), «Весы», «Образование», «Новое слово», «Новая жизнь», «Вершины», «Русская мысль». Деякі крит. статті пізніше вміщено до кн. «Литературный

дневник» (С.-Петербург, 1908). Першою поміт. публікацією у прозі стала її невелика розповідь «Простая жизнь», що з'явилася 1890 у «Вестнике Европы» з невеликими купюрами і під зміненою ред. назвою «Злосчастная». Якщо вірші М.-Г. писала нібито інтимно й «для себе» і творила їх, за її словами, немов молитву, то в прозі вона свідомо орієнтувалася на заг. естет. смак. У цьому виявилася характерна для неї яскрава подвійність її особистості, погляд на життя як на відбиток недосяж. духу. Після появи програм. роботи Д. Мережковського «О причинах упадка и о новых течениях современной русской литературы» (С.-Петербург, 1893) творчість М.-Г. набула вираз. символіч. характеру. Вплив Ф. Достоевського простежується у багатьох її творах. Рання проза зібрана у кн. «Новые люди» (1896) і «Зеркала» (1898; обидві — С.-Петербург) і була негативно зустрінута ліберал. і народниц. критикою. Авторка декількох збірок оповідань, романів «Чертовая кукла» (1911), «Роман-царевич» (1913; обидва — Москва), п'єс «Святая кровь» (1901), «Нет и да» (1906), «Маков цвет» (1908, співавт.) і «Зеленое кольцо» (окреме вид. — Петроград, 1916). Після рев. подій 1905 сусп. питання почали займати все більше місця в її творах — зб. оповідань «Черное по белому» (С.-Петербург, 1908), «Лунные муравьи» (Москва, 1912) тощо. Більшов. переворот 1917 М.-Г. зустріла вкрай вороже, 1919 разом з чоловіком емігрувала до Франції. Публікувала статті на істор.-реліг. теми («Святой Тихон Задонский», 1927), критикувала рад. керівників і чиновників, видала 2-томні мемуари «Живые лица» (Прага, 1925). Окремі твори М.-Г. перекладено нім. та франц. мовами.

Основні твори

Собрание стихотворений. Москва, 1904. Кн. 1: 1889-1903; 1910. Кн. 2: 1903-1909; Зинаида Гиппиус. Петербургские дневники 1914-1919. Нью-Йорк; Москва, 1990; Сочинения. Ленинград, 1991; Стихотворения. С.-Петербург, 1999.

Рекомендована література

1. Гофман М. Зинаида Гиппиус // Книга о русских поэтах последнего десятилетия. С.-Петербург, 1914;
2. T. Pachmuss. Intellect and Ideas in Action: Selected Correspondence of Zinaida Hippius. Munich, 1972;
3. A. Barda. Bibliographie des oeuvres de Zenaide Hippius. Paris, 1975;
4. Нартыев Н. Н. Поэзия З. Гиппиус: проблематика, мотивы, образы. Волгоград, 1999;
5. Лавров А. В. З. Н. Гиппиус и ее поэтический дневник //

- Гиппиус З. Н. Стихотворения. С.-Петербург, 1999;
6. E. Christa. Sinaida Hippius: Seltsame Nähe. Berlin, 2004.

О. А. Андрущенко

Бібліографічний опис:

Мережковська-Гіппіус Зінаїда Миколаївна / О. А. Андрущенко // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2018. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-66573>. – Останнє поновлення : 2025.

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).